

Podstawy informatyki

Katedra Telekomunikacji, EiT

dr inż. Jarosław Bułat kwant@agh.edu.pl

Plan prezentacji

- » Ankieta
- » IDE
- » Wskaźniki
- » Tablice i wskaźniki
- » Arytmetyka wskaźników
- » Napisy w tablicach char[]
- » typ String
- » Wskaźnik na strukturę
- » Rozmiar wskaźnika
- » Dynamiczne zarządzanie pamięcią (stos/sterta)

Ankieta

- » Jakie są najtrudniejsze dla Was elementy labu/wykładu (teraz, nie te które już zostały rozwiązane) przykład: wskaźniki, pętle, środowisko programistyczne, "lab na wygnaniu ;-)", zbyt małe litery na prezentacji, etc...
- » Który zagadnienie było zbyt trudne i należy je powtórzyć/rozszerzyć (jeżeli będzie taka możliwość)
- » student(ka) najbliżej drzwi wyjściowych "organizuje" kartkę A4, wpisuje datę, temat ankiety: "najtrudniejsze elementy przedmiotu" i rozpoczyna wypełniać

IDE

- » Integrated Development Environment
- » Środowisko (program) ułatwiający programowanie:
 - edytor plików źródłowych
 - organizacja projektu (złożony program)
 - kompilacja
 - uruchomienie
 - debugowanie
- » CLion, Visual Studio, XCode, Eclipse, NetBeans IDE, Code::Blocks, Qt Creator, Visual Studio Code, VIM+konsola devCPP

IDE

- » Dedykowane dla jednego języka lub uniwersalne
 - Eclipse: Java, C/C++, Python, PHP, etc...
- » Windows only (VC) albo wieloplatformowe
- » Darmowe zazwyczaj Open Source albo Community Edition
- » Komercyjne CLion (jetbrains.com)
 - biznes: 200-100 EUR/rok + VAT
 - indywidualna: 90-50 EUR/rok
 - studencka: free
- » Proste: Atom, Visual Studio Code

IDE - edytor

- » Ułatwia pisanie kodu
- » Podpowiada nazwy zmiennych, argumenty, ...
- » Help dokumentacja bibliotek, funkcji, środowiska, ...
- » Refactoring
- » Parser informujący o błędach (+ błędy z kompilacji)
- » Koloruje składnie
- » Pomaga formatować kod (indentation)
- » Praca zespołowa git: diffy, wersje, ...
- » Debuger

IDE - Eclipse

- » Projekt: File/New/C++ Project: Executable/Hello..., Toolchains: Linux GCC
 - lab: każdy program to osobny projekt !!!
- » Kompilacja: Ctrl-b, toolbar: młoteczek
- » Uruchomienie: Ctrl-F11, toolbar: play
- » Perspektywy: C/C++, Debug, Team
- » Profile: Debug, Release
- » save (ctr-s) -> compile (ctr-b) -> run (ctr-F11)
- » Preferencje projektu
 - linkowanie libm: /lib/x86 64-linux-gnu/libm.so.6

można je lubić lub nienawidzić :-)

- » Pamięć jest ciągła
- » Pojedyncza komórka ma wielkość 8b
- » Każda komórka ma unikalny adres

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	
0x004	
0x005	
0x006	
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

- » Pamięć jest ciągła
- » Pojedyncza komórka ma wielkość 8b
- » Każda komórka ma unikalny adres
- » Zawartość komórki jest dostępna przez jej adres
- » Dostęp przez adres to jedyny sposób na poziomie sprzętowym

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	
0x004	
0x005	
0x006	
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

- » Pamięć jest ciągła
- » Pojedyncza komórka ma wielkość 8b
- » Każda komórka ma unikalny adres
- » Zawartość komórki jest dostępna przez jej adres
- » Dostęp przez adres to jedyny sposób na poziomie sprzętowym
- » Zmienna char c=48; znajduje się w jednej komórce pamięci (jej wartość)
 - program ma dostęp do niej przez nazwę albo adres
 - Nazwa zmiennej "c" istnieje tylko w programie !!!

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	
0x004	
0x005	
0x006	
0x007	
800x0	48
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

- Zmienne o rozmiarze >1B są przechowywane w kolejnych adresach (w ciągłej przestrzeni)
- » int x = 12578329; // 0xBFEE19

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	0x19
0x004	0xEE
0x005	0xBF
0x006	0x00
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

Następny wolny adres ->

- » Zmienne o rozmiarze >1B są przechowywane w kolejnych adresach (w ciągłej przestrzeni)
- » int x = 12578329; // 0xBFEE19
- » char tab[2];
 - tab[0] = 'a'
 - tab[1] = 'b';

	adar	value
ach	0x000	
acri	0x001	
	0x002	
	0x003	0x19
	0x004	0xEE
	0x005	0xBF
	0x006	0x00
adres tab[0] ->	0x007	'a'
adres tab[1] ->	800x0	'b'
	0x009	
	0x00A	
	0x00B	
	0x00C	

quiz Pl06_mem

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

- » Wskaźnik to jest zmienna której wartością jest adres innej zmiennej (zmienna która "wskazuje" inną zmienną)
- » Wskaźnik który nie wskazuje innej zmiennej jest niezainicjalizowany

int *x; deklaracja <mark>wskaźnika</mark> do int (do typu int)

x jest typu "wskaźnik do int"

x = &y; operator & to pobranie adresu zmiennej y do x przypisuje się adres a nie jej wartość!!!

int z = *x; wyłuskanie (ang. dereference) wartości zmiennej

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	0x19
0x004	0xEE
0x005	0xBF
0x006	0x00
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	


```
    int x = 12578329; // 0xBFEE19
    int *y = &x; // inicjalizacja
    x == 12578329 typ: int
    &x == 0x003 typ: wskaźnik do int
    y == 0x003 typ: wskaźnik do int
```

* *y == 12578329 typ: int

addr	value
0x000	
0x001	
0x002	
0x003	0x19
0x004	0xEE
0x005	0xBF
0x006	0x00
0x007	
800x0	
0x009	
0x00A	
0x00B	
0x00C	

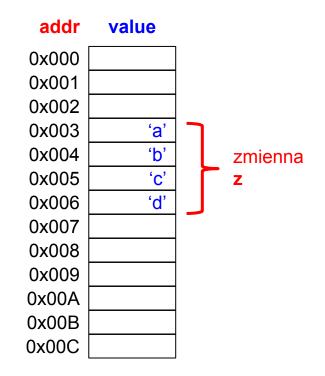


```
» int x;
» int *y = &x;
» char z;
```

```
    x = y; błąd, próba przypisania adresu do zmiennej int
    y = x; błąd, próba przypisania wartości int do adresu
    cout << *x; błąd, próba wyłuskania na zmiennej a nie na wsk.</li>
    y = &z; błąd, typy się nie zgadzają int* != char*
```



```
char x0 = 'a'; // &x0 == 0x003
\Rightarrow char x1 = 'b'; // &x1 == 0x004
\Rightarrow char x2 = 'c'; // &x2 == 0x005
\Rightarrow char x3 = 'd'; // &x3 == 0x006
* char *y = &x0; // ok
   cout << *y;
* int *z = &x0;// not ok!!!
» cout << *z;  // not ok!!!</pre>
```


quiz Pl06_point1

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Wskaźniki: pobranie adresu

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
    int x = 4;
    int *y; // pointer to int
             // address-of operator
    cout << y << endl; // 0x7fffbe6781bc
    cout << *y << endl;
```

"cout" zrozumie, że typ int* należy wypisać jako adres

Wskaźniki: wyłuskanie

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
     int x = 4;
     int *y;
                    // pointer to int
     y = \&x;
                    // address-of operator
     *v = 6;
                    // wyłuskanie
     cout << x << endl; // 6
```

» Operacja wyłuskania jest read/write:

- można przeczytać wartość wskazywanej zmiennej
- można też zmienić taką zmienną

Wskaźniki: pobranie adresu

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
    int x0 = 4;
    int x1 = 7;
    int *y;
    y = 8x0;
    cout << *v << endl;
    cout << *y << endl;
```

- » Wskaźnik jest zmienną więc można ją zmieniać:)
 - raz wskazuje na x0
 - innym razem na x1
- » Wypisuję wartości różnych zmiennych za pomocą jednego y !!!

Wskaźniki: pobranie adresu

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
    int x = 4;
    int *y0, *y1;
    y0 = &x;
    v1 = v0;
    cout << *y1 << endl; // 4
```

- » Wskaźnik jest zmienną więc mogę przypisać jej wartość (adres zmiennej x) do innego wskaźnika
 - &x jest w y0 oraz y1

Wskaźniki: zmiana wartości

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
 int x = 4;
 int *p = &x;
 cout << x << endl; // 4
 cout << *p << endl; // 4
 // *p++; // error
 cout << x << endl; // 5
```

» Wyłuskanie pozwala zmienić wartość zmiennej

Namespace

```
#include <iostream>
using namespace std;

int main() {
    std::cout << "ala ma kota" << std::endl;
    cout << "ala ma kota" << endl;
}</pre>
```

- » Namespace to przestrzeń nazw
- » Pozwala mieć takie same nazwy zmiennych/funkcji w jednym programie:
 - x::test = 7;
 - <u>y::</u>test = 8;

quiz Pl06_point2

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Przykłady użycia wskaźników

Wskaźniki i tablice

```
char tab[]={'a','b','c','d'};
char *c;
c = tab;
                         // ok!
cout << *tab << endl; // a
cout << c[3] << endl; // d
// c = tab[0];
                         // not ok!!!
c = &tab[3];
*c = 'a';
cout << tab[3] << endl; // ???
```

- » zmienna <mark>tab</mark> jest typu <mark>char*</mark>
- » tab wskazuje na pierwszy element tablicy

Tablice znaków

```
char tab[] = "Hello World!!!";

cout << tab[0] << endl; // H
cout << tab[1] << endl; // e
cout << tab << endl; // Hello World!!!
cout << sizeof(tab) << endl; // 15

char last = tab[sizeof(tab)-1];
cout << int(last) << endl; // 0 (end of line)</pre>
```

- » Tablica znaków to "napis"
- » Konwencja w języku C
- » Ostatni znak to znak końca napisu '\0'
- » Przestarzałe w C++
- » "Hello World!!!" zostanie zapisane w pamięci programu

Zmienna string

```
char *tab = "Hello World!!!";
string str = "Hello World!!!";

cout << "C: " << tab << endl;
cout << "C++:" << str << endl;

str = "My Longer Hello World!!!";
cout << "C++:" << str << endl;</pre>
```

- » Tekst w tablicach to problemy:
 - nie można zmienić długości
 - trudności z "opanowaniem"
 końca tekstu częste ataki
- » "xxxx" w kodzie źródłowym to stała napisowa
- » W C++ tekst w typie string
- » Typ string jest elastyczny i bezpieczniejszy
- » String to część biblioteki standardowej

Wskaźnik na struktury

```
struct Product {
     int weight;
     float price;
};
int main() {
     Product p = \{1, .5\};
     Product *x = &p;
    p.weight = 2;
     x-> weight = 4;
     float my price = x->price;
     cout << p.weight << endl; // ??
     cout << my price << endl; // ??
```

- » Wskaźnik na strukturę działa tak samo jak wskaźnik na zmiennej
- » Adresowanie struktur:
 - operator . dla zmiennych
 - operator -> dla wskaźników

Wskaźnik do struktury w tablicy

```
struct Product {
     int weight;
     float price;
int main() {
     Product p[10];
     Product *prod;
     float weight;
     weight = p[4].weight;
     prod = p[4]; // błąd !!!
     prod = \frac{\&p[4]}{};
     weight = prod->weight;
     weight = (&p[4])->weight;
```

» Pobranie adresu pojedynczego elementu tablicy tak samo jak pobranie adresu zmiennej

Rozmiar wskaźnika

```
struct Product {
    int shape [20];
    float price;
}prod;
int main() {
    char *pc;
    int *pi;
    Product *pp = ∏
    cout << sizeof(prod) << endl;</pre>
                                     // 84
    cout << sizeof(pc) << endl;
                                     // ??
    cout << sizeof(pi) << endl; // ??
    cout << sizeof(pp) << endl; // ??
    cout << sizeof(*pp) << endl; // ??
```

- » Wskaźnik pp to nie jest kopia zmiennej prod tylko jej adres
- » Rozmiar wskaźnika jest stały, nie zależy od rozmiaru zmiennej na którą wskazuje

Wskaźnik na nieistniejący obiekt

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
     int *x;
     int y = 10;
     if (y>5) {
          int z = 2*y;
          x = \&z;
```

- » Warunek: wskaźnik otrzymuje adres zmiennej, która przestanie istnieć
- *x to dostęp do pamięci, którą zajmowała zmienna, która przestała istnieć!
- » Jeśli y<=5, wskaźnik niezainicjalizowany i próba użycia !!!

```
cout << x << endl; // ok (ale bez sensu)
cout << *x << endl; // błąd !!!
```


Wskaźnikowa Incepcja

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {
     int x;
     int *y;
     int **z;
```

- » Wskaźnik jest zmienną
- » Mogę pobrać adres wskaźnika
- » Uzyskam wskaźnik, na wskaźnik na zmienną.

quiz Pl06_point3

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Co oznacza inkrementacja wskaźnika

czyli arytmetyka wskaźników

Arytmetyka na wskaźnikach

- » Wskaźnik to adres pamięci
- » Inkrementacja wskaźnika zwiększa adres o sizeof(typ)
- » int *p = &x; p++; zwiększy wartość p o sizeof(int)
- » Wszystkie operacje arytmetyczne na wskaźnikach są zmianami o sizeof(typ)
- » Używa się prawie wyłącznie w połączeniu z tablicami

Nazwa tablicy to adres

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
 int *p = tab;
 cout << tab[0] << endl; // 4
 cout << *tab << endl; // 4
 cout << *p << endl;
```

Nazwa tablicy to wskaźnik na pierwszy element tablicy


```
#include <iostream>
                                        kolejne adresy tablicy typu int
using namespace std;
                                        +=4 baity
                                        *p+1, kolejność!!!
int main(){
 int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
 int *p = tab;
 cout << *p << ": " << p << endl;
                                          // 4: 0x7fff138587<mark>d0</mark>
 cout << *p << ": " << p << endl;  // <math>3: 0x7fff138587d4
 cout << *(p+1) << ": " << p+1 << endl; // 2: 0x7fff138587d8
 cout << *p+1 << ":" << p+1 << endl; // 4: 0x7fff138587d8
```



```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  char tab[] = "ala ma kota";
  char *p = tab;
 for (size_t i = 0; i < 11; ++i) {
    cout << *(p++);
  cout << endl;
```

- » Zmiana wskaźnika na kolejne elementy
- » Wyłuskanie zawartości (kolejnej komórki tablicy)
- » Rezultat: ala ma kota


```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 char tab[] = "ala ma kota";
 char *p = &tab[3];
 for (size_t i = 0; i < 11; ++i) {
    cout << *(p++);
 cout << endl;
```

- » Można rozpocząć "przeglądanie" tablicy od dowolnego miejsca
- » Od którego znaku rozpocząłem wypisywanie?
- » Jaki błąd jest w pętli?


```
int main(){
  char tab[] = "ala ma kota";
  char *p;
 p = &tab[0]; // p = tab;
 for (size t i = 0; i < 11; i+=2) {
    cout << *p;
    p+=2;
    // cout << *(p + i);
    // cout << *(tab + i);
  cout << endl;
}
```

- » &tab[0] == tab
- » Wskaźnikiem można przeskakiwać co kilka elementów
- Wskaźnik w wyrażeniu arytmetycznym


```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 char tab[] = "ala ma kota";
 char *p = tab;
 while ( *p ) {
    cout << *p++; // *(p++)
 cout << endl;
// while( p ) {} jaki błąd?
```

- » Napis w konwencji "C" to sekwencja znaków + znak końca sekwencji '\0' czyli 0
- » Pętla wykorzystuje '\0' jako warunek wyjścia (testowana wartość wyłuskania a nie wsk.)
- » Inkrementacja ma wyższy priorytet niż wyłuskanie więc będzie dotyczyć wskaźnika ale wykona się po wyłuskaniu !!!
- » Niezalecane


```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 char tab[] = "ala ma kota";
 for( size t i = 0; i < 11; ++i ) {
    cout << *(tab+i);
    // tab++;
 cout << endl;
```

- » tab to adres, więc można nią indeksować tablicę
- » tab to stała, więc nie można jej zmieniać!!!
- » ex26.cc:9:12: error: Ivalue required as increment operand

quiz Pl06_point4

socrative.com

- login
- student login

Room name:

KWANTAGH

Odejmowanie wskaźników

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
  int *p0 = tab;
 int *p1 = &tab[2];
  cout << p0 << end1; // 0x7ffdfaaa6050
 cout << p1 << endl; // 0x7ffdfaaa6058
 cout << p1-p0 << endl; // 2 (a nie 2*sizeof(int))
```

» Odejmowanie wskaźników daje wynik w:

krotnościach sizeof(typ)

Porównywanie wskaźników

```
int tab[11];
int *start = tab;
int *end = &tab[10];
// init tab and print
while (end > start) {
  int tmp = *end;
   *end = *start;
   *start = tmp;
  end--;
  start++;
// print tab
```

» Pętla zamienia kolejność elementów w tablicy

Tablica wskaźników

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int tab[] = \{4, 3, 2, 1, 0\};
  int *p[2] = {\&tab[0], \&tab[4]};
 // int *p[2] = \{tab, tab+4\};
 cout << *p[0] << endl;
                            // 4
 cout << *p[1] << endl;
                             // 0
```

- » Deklaracja tablicy, której każdy element jest: wskaźnikiem na typ int
- » np: tablica 2D, pierwsza kolumna zawiera wskaźniki na początek każdego wiersza
 - każdy wiersz może być różnej długości

Arytmetyka wskaźników tylko na tablicy

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int x0 = 0;
 int x1 = 1;
 int x^2 = 2;
 int *p = &x1;
 cout << *p << endl;
                       // 1
 p++; //!@#$%^&
 cout << *p << endl;
                        // 0
```

- » Arytmetyka wskaźników tylko w odniesieniu do tablic
- » Czego ja oczekuję po tym kodzie? że "przeskoczę" na następną zmienną?
- » Never ever!!!

Arytmetyka wskaźników tylko na tablicy

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int x0 = 0;
  int x1 = 1;
  int x^2 = 2;
  int *p;
  p = &x1 + &x2; // ???
'operator+'
```

- » Dodaję dwa adresy
- » To jest tak głupie, że mnie kompilator wyśmieje ;-)

```
int *p; p = \&x1 + \&x2; \ // \ ??? \\ // \ ex30.cc:10:16: error: invalid operands of types 'int*' and 'int*' to binary perator+'
```


Implementacja tablic

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  char tab[] = "It's Magic!!!";
  char c;
 c = tab[10];
 c = *(tab+10);
 //*(tab+10) = *(10+tab) = 10[tab]
 cout << c << endl;
  cout << 10[tab] << endl; //!
```

» Indeksowanie tablic jest zaimplementowane za pomocą arytmetyki na wskaźnikach

```
tab[10] = *(tab+10)
```

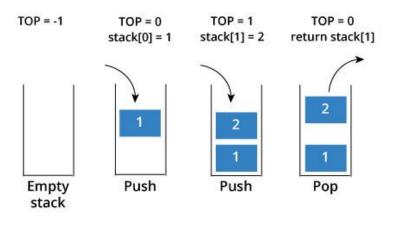

Stos/Sterta

dynamiczne zarządzanie pamięcią

Stos (ang. Stack)

https://www.programiz.com/dsa/stack

- » Liniowa struktura danych
- » Bufor typu LIFO (Last In, First Out)
- » push(), pop(), isEmpty()
- » opetentowany w 1957

- » Pamięć jest wspólna dla wszystkich programów
 - » Rezerwacja pamięci wymaga* wstrzymania multitaskingu
- » Stos jest implementowany sprzętowo w CPU
- » Zarezerwowany dla programu
- » Przechowuje zmienne lokalne (automatyczne), argumenty funkcji
- » stacksize: 8192 kbytes

Sterta (ang. heap)

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int *p = new int;
  *p = 10;
 cout << *p << endl;
  delete p;
```

- » Dynamiczne zarządzanie pamięcią
- » <mark>new</mark> rezerwacja pamięci
- » delete zwolnienie pamięci
- » new zwraca wskaźnik na rezerwowany typ
- » C++ nie ma garbage collector, należy explicite zwolnić zasoby (RAM)
- » OS zwolni automatycznie pamięć po zakończeniu programu
- » Brak zwolnienia nieużywanej pamięci jest błędem !!!

Operator new

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int x = 10;
  int *p;
 if (x > 5) {
    p = new int;
    *p = x*10;
  cout << *p << endl;
  delete p;
```

- » Zarezerwowana pamięć nie zwalnia się "sama" po wyjściu z bloku
- » Brak dbania o zwalnianie pamięci powoduje tzw."wyciek pamięci"
- Pamięć należy zwalniać !!!

Operator new

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
 int *p;
 p = new int;
 if (p==NULL) {
    cout << "no memory!!";
 delete p; // p == NULL
```

- » W starszych systemach operator new zwraca NULL jeżeli nie udało się zarezerwować pamięci
- » We współczesnych systemach będzie wyjątek więc sprawdzanie jest bezcelowe
- » jeżeli p == NULL, można bezpiecznie wykonać delete p;

Operator new - tablice

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main(){
  int size = 100;
  int *p = new int[size];
 for (size t i = 0; i < size; ++i) {
    p[i] = i;
 delete [] p;
```

- » Dynamiczna deklaracja tablicy
- » Adresowanie jak w tablicy
- » Zwalnianie tablicy

Rezerwowanie pamięci w "C"

```
#include <stdlib.h>
int main(){
  int size = 100;
  int *p = (int *)malloc(size, sizeof(int));
  for (size_t i = 0; i < size; ++i) {
    p[i] = i;
  free(p);
```

» W języku C jest para funkcji:

```
– malloc(...)
```

- » Funkcja malloc zwraca typ *void
- » Należy rzutować na właściwy typ

Dziękuję